

2022

Realistisk syntese: Potentialer og udfordringer

Esben Højmark

Erhvervs-ph.d. ved Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) samt Aalborg Universitet (esho@dps.aau.dk)

Thomas Bredgaard

Professor på Center for Arbejdsmarkedsforskning (CARMA), Aalborg Universitet (thomas@dps.aau.dk)

Resumé

Vi mangler gode analysetilgange til at undersøge hvorfor og hvordan komplekse indsatser virker. Traditionelle "systematiske reviews" som anvendes på sundhedsområdet er gode til at undersøge hvorvidt, men ikke hvorfor og hvordan indsatser virker. På de komplekse velfærds- og socialområder er der ikke bare brug for viden om hvorvidt indsatser virker, men også hvorfor og under hvilke omstændigheder virkningerne indtræffer. Den "realistiske syntese" har potentiale til at udgøre et brugbart supplement.

Der eksisterer imidlertid ikke en klar fremgangsmåde til at gennemføre realistiske synteser. Tilgangen kan derfor være udfordrende og tidskrævende for evaluator, ligesom dens resultater kan være ugennemsigtig for læseren og i værste fald en delvis eller misvisende repræsentation af den eksisterende viden på området.

I denne artikel reflekterer vi over de metodiske udfordringer i realistisk syntese og diskuterer potentielle løsninger herpå. Vi diskuterer fremgangsmåder til udvikling af foreløbige programteorier, dataindsamling, kodning og syntese. I den forbindelse opstiller vi en genbeskrivende analysestrategi, der kan guide evaluator og sikre gennemsigtighed i analyse- og syntesefasen.

1. Introduktion

Der er i stigende grad en berettiget forventning til at offentlige politikker og indsatser evidensbaseres, dvs. at de bygger på sikker viden om, hvad der virker. Det har medført, at evidenshierarkier og systematiske reviews, som er kendt fra sundhedsområdet, har vundet indpas på social- og velfærdsområderne. Det gælder i særlig grad på beskæftigelsesområdet, som er casen i denne artikel. Evidensforståelsen fra sundhedsområdet bør imidlertid ikke overføres ukritisk til beskæftigelsesområdet.

Vi præsenterer i denne artikel realistisk syntese (RS) som et supplement til den traditionelle evidensforståelse. RS er efter vores vurdering velegnet til at systematisere og teste den eksisterende viden om, hvad der virker, for hvem og under hvilke omstændigheder. RS bygger på antagelsen om, at der kan findes en række kausale sammenhænge iboende i indsatser, når man åbner indsatsers såkaldte ”sorte bokse” (Astbury & Leeuw, 2010). Tilgangen tilbyder en analytisk ramme, der gør det muligt at sammenfatte viden og evidens om de virksomme elementer, der bidrager til indsatsers resultater. RS har dermed potentiale til at bidrage med forklaringer på, hvorfor, hvordan og hvornår indsatser virker, hvilket kan guide praktikere og politikere ift., hvordan de skal indrette, tilpasse og udføre indsatser for at opnå størst virkning (Wong m.fl., 2013). I en dansk kontekst har Salado-Rasmussen og Bredgaard (2016) afprøvet RS på beskæftigelsesområdet og finder, at tilgangen er et kvalificeret supplement til traditionelle systematiske reviews.

Til trods for tilgangens potentiale og stigende popularitet eksisterer der ingen fast fremgangsmåde for, hvordan man udfører RS (Berg & Nanavati, 2016; Wong et al., 2013). Modsat traditionelle reviewmetoder er RS en iterativ og fortolkende tilgang og kan derfor være mere metodisk udfordrende (Pawson et al., 2004). Manglen på systematik betyder, at RS kan blive en tidskrævende proces og øger risikoen for, at evaluator laver en delvis og potentielt misvisende sammenfatning af den eksisterende viden (Berg & Nanavati, 2016). Det kan samtidig blive svært for læseren at vurdere, hvordan RS er nået frem til sine resultater og dermed hvilken dokumentation, der ligger bag konklusionerne. Fraværet af en klar fremgangsmåde kan derfor udgøre en begrænsning for tilgangens potentiale. Dette har fået flere i litteraturen til at efterspørge større metodisk transparens og praktiske eksempler på, hvordan evaluator kan anvende de forskellige faser i RS (Booth et al., 2020; Lemire, Nielsen, et al., 2020; Berg & Nanavati, 2016).

I denne artikel reflekterer vi derfor over nogle af de metodiske udfordringer i RS og diskuterer løsninger herpå. Formålet er ikke opstille en one-size-fits-all tilgang. En af RS’ styrker er netop dens fleksibilitet og metodiske pluralisme, og analytiske valg bør derfor altid blive begrundet i relation til ens case og formål. I stedet gennemgår vi fremgangsmåder til dataindsamling, kodning og syntese og diskuterer implikationerne af de forskellige analytiske valg, man som evaluator står over for. Vi opstiller desuden

en genbeskrivende analysestrategi, som vi fandt anvendelig som en overordnet og eksplicit logik, der kan guide evaluators og sikre gennemsigthed i analyse- og syntesefasen.

Vores diskussion illustreres løbende med eksempler fra en RS af en beskæftigelsesindsats for udsatte ledige. Da artiklen har et metodisk sigte, fokuserer vi primært på den anvendte fremgangsmåde og de metodiske overvejelser frem for indsatsen og evalueringresultaterne. Håbet er, at artiklen kan give inspiration og vejledning til praktikere og forskere ift., hvordan man kan anvende RS og bidrage til større metodisk stringens og refleksion på området.

Vi starter med at redegøre for RS, og hvordan tilgangen adskiller sig fra traditionelle reviewmetoder. Derefter gennemgår vi de forskellige trin i tilgangen, hvor vi præsenterer centrale metodiske udfordringer og diskuterer mulige fremgangsmåder til at overkomme dem.

2. Realistisk syntese som supplement til traditionelle systematiske reviews

RS kan ses som et supplement til traditionelle systematiske reviews (TSR) (Ravn, 2020). I TSR forsøger evaluator at skabe kausal viden om indsatsers effekter ved at sammenfatte resultater af studier, der anvender metoder, som rangerer højest i evidenshierarkiet, dvs. randomiserede kontrollerede forsøg eller kvasi-eksperimenter (Krogstrup, 2011). Formålet er at dokumentere den selvstændige gennemsnitlige effekt af en given indsats ved at kontrollere for alle andre mulige forklaringer, enten gennem tilfældig lodtrækning eller statistisk kontrol. Dermed bliver det muligt at bestemme om indsatsen som helhed har en effekt eller ej.

Fortalere for RS påpeger en række udfordringer for TSR ift. at skabe viden om komplekse indsats. Indsats kan ikke entydigt beskrives som komplekse eller simple, men kan i stedet indeholde aspekter af varierende kompleksitet.¹ Når en indsats indeholder komplicerede eller komplekse aspekter, vil TSR ikke altid være en velegnet metode til at sammenfatte viden om indsatsen. For det første overser TSR det komplekse sammenspil mellem indsatsen, aktører og omgivelser ved at kontrollere for alle andre forhold end selve indsatsen. Metoden kan derfor siges at tilbyde forsimplede løsninger på komplekse problemstillinger (Salado-Rasmussen & Bredgaard, 2016; Dahler-Larsen, 2013; Pawson et al., 2005; Krogstrup & Dahler-Larsen, 2003). For det andet er det sjældent retvisende at udregne gennemsnitlige effekter for komplekse indsats, eftersom resultaterne vil variere fra kontekst til kontekst (Snilstveit, 2012; Pawson,

¹Rogers (2008) skelner f.eks. mellem simple, komplicerede og komplekse aspekter af en indsats. Hvor simple aspekter typisk implementeres af en enkel aktør med klar enighed om resultat og den forventede kausale mekanisme, så vil komplicerede og komplekse aspekter indebære en interaktion mellem forskellige faktorer og aktører, hvorfor resultater vil afhænge af deltagerne og de konkrete omstændigheder.

2006b). Effektstudier for komplekse studier vil derfor ofte være indbyrdes modstridende og vanskelige at akkumulere. TSR giver heller ikke svar på, hvorfor og hvordan indsatser virker. TSR undersøger, hvorvidt indsatsen som helhed har en effekt, men indholdet af indsatsen forbliver i en ”sort boks”, hvilket gør det vanskeligt for praktikere og politikere at justere og videreudvikle på indsatsen. Endelig opstiller TSR inklusionskriterier alene ud fra studiers placering i evidenshierarkiet. Der inkluderes kun kvantitative effektstudier, hvor der er etableret en form for kontrolgruppe, imens andre typer af studier og viden ekskluderes på forhånd.

Som et supplement til TSR har RS til formål at udvikle, kvalificere og teste såkaldte programteorier, der er eksplicite antagelser om, hvordan, for hvem og under hvilke omstændigheder en indsats virker (Pawson et al., 2005). Programteorier har klare fællestræk med andre typer af forandringsteorier, men skiller sig ud ved at fokusere på de såkaldte ”CMO-konfigurationer” (Context + Mechanism = Outcome).

Antagelsen er, at der eksisterer en række underliggende generative mekanismer, der kausalt forbinder indsatser med deres resultater. Lemire et al. (2020) peger på, at der inden for litteraturen arbejdes med forskellige forståelser af mekanismebegrebet. På baggrund af denne litteratur forstår vi mekanismer som nye handlinger, interaktioner og reaktioner hos deltagerne, som udløses på baggrund af de (økonomiske, informationsmæssige mv.) ressourcer og aktiviteter, som indsatsen introducerer (Bonell et al., 2022; Lemire et al., 2020; Dalkin et al., 2015; Pawson & Tilley, 2004). Mekanismer kan både omhandle individuelle ændringer hos deltagerne og/eller sociale ændringer mellem deltagerne (Bonell et al., 2022). Mekanismer antages at være virkelige, men de vil ofte være ”skjulte” og befinde sig på et dybere niveau, end hvad der umiddelbart kan observeres (Westhorp, 2018; Astbury & Leeuw, 2010). Et eksempel er personers læring. Man vil ikke direkte kunne observere personers læring, men på trods af dette anerkender de fleste, at læring eksisterer og kan medvirke til at skabe bestemte udfald f.eks. en forbedring af kompetencer. Indsatser virker dermed ikke i sig selv, men kun i det omfang at de aktiverer de rette mekanisme hos deltagerne.

Hvorvidt og i hvilket omfang indsatsen aktiverer de rette mekanismer hos deltagerne, afhænger af den omkringliggende kontekst, der interagerer med indsatsen og dens mekanismer (Nielsen et al., 2022; Pawson & Tilley, 1997). Faktorer i konteksten kan påvirke, hvordan indsatsen implementeres og udføres, hvilke mekanismer der udløses hos deltagerne, samt om mekanismerne leder til de forventede resultater. Samme indsats vil derfor kunne lede til forskellige resultater under forskellige omstændigheder og for forskellige grupper af deltagere. Kontekst kan befinde sig på forskellige niveauer og fx dække over individuelle karakteristika ved deltagerne eller de organisatoriske rammer for indsatsen (Pawson et al., 2004).

I RS starter evaluator med at opstille en foreløbig og simpel programteori for, hvordan indsatsen antages at virke (Pawson, 2006b). Med udgangspunkt i den foreløbige programteori søges efter studier, viden og teorier, der kan kvalificere, revidere og teste den foreløbige programteori. Gennem analyse og syntese af de identificerede studier opstilles en kvalificeret programteori på baggrund af den tilgængelige viden. Faserne i RS er visualiseret i figur 1 (nedenfor). Dobbelt-pilen mellem litteratursøgning og syntese illustrerer, at fremgangsmåden i RS er iterativ, hvor evaluator bevæger sig frem og tilbage mellem litteratursøgning og syntese.

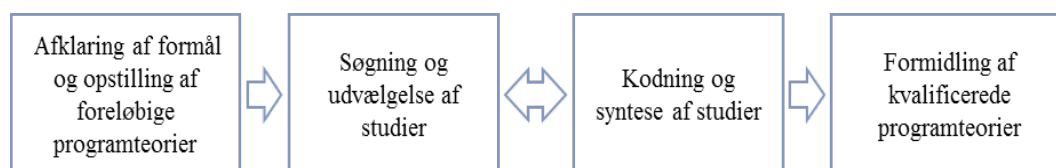
I RS udvælges studier ikke ud fra deres placering i evidenshierarkiet, men ud fra deres relevans for programteorien (Pawson, 2006b; Pawson et al., 2005). Der inkluderes både kvantitative og kvalitative studier. RS inddrager samtidig samfundsvidenskabelig teori i udviklingen af programteorier (Dalkin et al., 2021; Wong et al., 2013). Samfundsvidenskabelige teorier er mere generelle og befinder sig på et højere abstraktionsniveau end programteorier, der mere konkret beskriver hvordan en indsats forventes at skabe forandring (Lemire et al., 2020; Davidoff et al., 2015; Leeuw & Vaessen, 2010). Det kan f.eks. være teorier om personers motivation eller socialisering, dvs. teorier om mere generelle fænomener, der ikke er bundet til en bestemt kontekst eller indsats.

Samfundsteori kan informere programteorier på forskellige tidspunkter i RS. Hvis evaluator har begrænset forhåndsviden om den undersøgte indsats, kan samfundsteori anvendes til at informere den foreløbige programteori. Har en indsats fx til formål at styrke deltagernes tro på egne evner, vil mestringsteorier, såsom Banduras ”Self-efficacy”-teori (Bandura, 1986), kunne bidrage med begreber og forventede sammenhænge, som vil kunne informere den foreløbige programteori og danne udgangspunkt for den efterfølgende litteratursøgning. Samfundsteori kan samtidig indgå i syntesen (Wong et al., 2013) ved at fungere som en teoretisk ramme, evaluator kan anvende til at fortolke og forklare data i de fremsøgte studier. Studier af virksomhedspraktikker viser fx, at karakteren af udsatte lediges arbejdsopgaver har betydning for deres udvikling og motivation. En teori, der fokuserer på betydningen af arbejdsopgaver, er ”Job Demands-Resources” (JD-R) modellen (Bakker & Demerouti, 2007), der skelner mellem de aspekter af jobbet, der har psykologiske omkostninger for personer (krav), og de aspekter, der stimulerer læring, trivsel og udvikling (ressourcer). JD-R-modellen kan dermed fungere som en ramme til at organisere, syntetisere og kvalificere resultater fra de primære studier og understøtte den interne validitet bag de kausale sammenhænge i programteorien (Lemire et al., 2020; Leeuw & Vaessen, 2010). Ved at fremhæve generelle teoretiske mekanismer kan samfundsteori samtidig styrke den eksterne validitet ved at generalisere programteorier til en bredere litteratur og indsatser på andre politikområder, der forventes at trække på samme eller lignende mekanismer, hvilket styrker det videnskabelige output og forbedrer muligheden for at akkumulere viden (Lemire et al., 2020; Pawson, 2006b).

RS tilbyder dermed en analytisk skabelon, der gør det muligt at kortlægge indsatsers underliggende mekanismer og nødvendige kontekstforhold, hvilket kan bygge bro mellem lignende indsatser på forskellige politikområder og bidrage til en mere kvalificeret dialog mellem praktikere, politikere og evaluatore omkring indretningen af komplekse indsatser (Salado-Rasmussen & Bredgaard, 2016).

Skal disse potentialer indfries er det dog nødvendigt, at evaluator anvender en klar og systematisk fremgangsmåde, der ekspliciterer, hvordan data indsamles, analyseres og syntetiseres. I de følgende afsnit gennemgår vi de metodiske valg og udfordringer i RS, samt diskuterer og illustrerer potentielle løsninger herpå.

Figur 1 Faser i en realistisk syntese

3. Afklaring af formål og opstilling af foreløbige programteorier

RS kan have forskellige formål, herunder sammenligning af konkurrerende programteorier, test af eksisterende programteorier i forskellige kontekster eller opstilling af nye programteorier (Salado-Rasmussen & Bredgaard, 2016; Pawson et al., 2005). Det er derfor vigtigt at afklare formålet med RS og hvilke resultater eller anbefalinger, den skal tilvejebringe. Uanset formål bør evaluator tidligt i processen opstille en eller flere foreløbige programteorier, der kan guide den videre dataindsamling, kodning og syntese. Foreløbige programteorier kan opstilles på flere måder (Booth et al., 2020). Én mulighed er at konsultere praktikere og andre interessenter på området, for derigennem at kortlægge deres implicite antagelser om, hvordan en indsats virker. En anden mulighed er at tage udgangspunkt i officielle programbeskrivelser og andre dokumenter, der beskriver indsatsers elementer og formål. Endelig kan evaluator tage udgangspunkt i mere formelle samfundsteorier om det fænomen eller de forandringer, som indsatsen retter sig mod (Wong et al., 2013). De foreløbige programteorier danner udgangspunkt for den videre litteratursøgning og revideres og kvalificeres løbende gennem reviewet. Det er derfor ikke afgørende at opstille meget detaljerede programteorier fra start. I stedet bør programteoriene blot være tilpas specifikke til at de afgrænser og fokuserer den efterfølgende litteratursøgning.

I vores tilfælde var formålet at opstille en programteori, der kunne forklare de virkelige elementer og mekanismer i indsatsen ”Flere skal med 2” (FSM 2). FSM 2 er en jobrettet indsats for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, dvs. udsatte ledige med problemer (fysiske, psykiske, sociale mv.) ud over ledighed. Formålet er at understøtte, at flest mulige borgere opnår helt eller delvist fodfæste på arbejdsmarkedet i

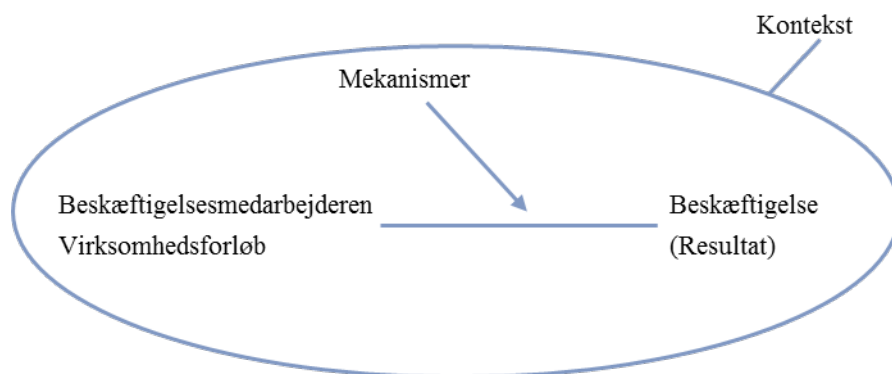
form af lønede arbejdstimer. Indsatsen i FSM 2 består af to centrale antagelser (STAR, 2019):

1. ”Medarbejderen virker” dvs. beskæftigelsesmedarbejderens arbejde med borgeren forventes at have stor betydning for, at udsatte borgere hjælpes i gang på arbejdsmarkedet.
2. ”Virkeligheden virker”, dvs. virksomhedsforløb på en ordinær arbejdsplads forventes at øge udsattes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Kvantitative effektstudier viser, at sagsbehandleren har betydning for udsattes beskæftigelsesmuligheder (Amilon & Lindegaard Andersen, 2019), samt at virksomhedsforløb på ordinære arbejdspladser har positive beskæftigelseseffekter for udsatte grupper (Rambøll & Metrica, 2018; Beskæftigelsesministeriet, 2016; Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats, 2015; Krogh Graversen, 2012; Graversen & Jensen, 2010). Der mangler dog forsat viden om, hvorfor, hvordan og under hvilke omstændigheder beskæftigelsesmedarbejderen og virksomhedsforløb på ordinære arbejdspladser får udsatte ledige tættere på arbejdsmarkedet. Der er derfor et behov for at åbne ”den sorte boks” for disse antagelser, hvorfor RS blev vurderet som en velegnet metode. FSM 2 kan samtidig karakteriseres som en kompleks indsats med en heterogen målgruppe, hvis resultater må forventes at afhænge af et komplekst samspil mellem flere forskellige faktorer, hvorfor casen er velegnet til at illustrere en række af de metodiske udfordringer og valg i RS.

På baggrund af eksisterende programbeskrivelser af FSM 2 kunne vi opstille en foreløbig programteori jf. figur 2. Den foreløbige programteori er simpel, men specificerer stadig genstandsfeltet i form af indsatsområder og ønskede resultater, der bidrager til at afgrænse den efterfølgende litteratursøgning.

Figur 2 Foreløbige programteori

4. Søgning og udvælgelse af studier

Litteratursøgningen kan foregå på forskellige måder i RS. Pawson et al. (2004) foreslår, at evaluator starter med en baggrundssøgning for at få en føling med karakteren og omfanget af litteraturen på området. Dette kan være relevant, hvis evaluator har et begrænset kendskab til den undersøgte indsats, eller hvis litteraturen om indsatsen er sparsom. En anden mulighed er at begynde med en formel søgning efter litteratur, hvor der udarbejdes specifikke søgeord med udgangspunkt i de foreløbige programteorier. For at sikre gennemsigtighed for søgeprocessen bør evaluator i lighed med TSR beskrive søgestrategi, herunder de indledende søgeord, udvalgte databaser samt inkluderede studier (Booth et al., 2020).

I RS inkluderes studier, hvis de har relevans for programteoriene, dvs. hvis de belyser centrale mekanismer, forhold i konteksten eller resultater. Det brede inklusionskriterium leder til spørgsmålet om, hvilke metodiske krav der skal stilles til de fremsøgte studier i RS. Pawson (2006a) argumenterer for, at studier af lav metodisk kvalitet stadig kan bibringe værdifulde indsigter. Pawson et al. (2010) anvender f.eks. et radioprogram som grundlag for udviklingen af deres programteori. Denne ”anything goes” tilgang kan være nødvendig i tilfælde, hvor der eksisterer sparsom viden om en indsats, eller i den tidlige fase af syntesen, hvor man stadig forsøger at opstille en foreløbig programteori.

Til trods for dette har den metodiske kvalitet af de inkluderede studier alt andet lige betydning for validiteten og troværdigheden af de endelige programteorier. Evaluator bør derfor lave en metodisk vurdering af de fremsøgte studier, selvom den metodiske kvalitet ikke nødvendigvis udelukker et studie fra at indgå i syntesen. Den metodiske vurdering kan i stedet hjælpe evaluator med at bestemme, om en CMO-konfiguration er tilstrækkelig belyst, eller om der forsat mangler studier af højere metodiske kvalitet, der kan bekræfte eller afkræfte de pågældende fund (Wong, 2018). Eftersom relevante studier i RS både kan være af kvalitativ og kvantitativ karakter, kan den metodiske vurdering med fordel tage udgangspunkt i metodiske tjeklister til at vurdere ”mixed methods” studier (Hong et al., 2018).

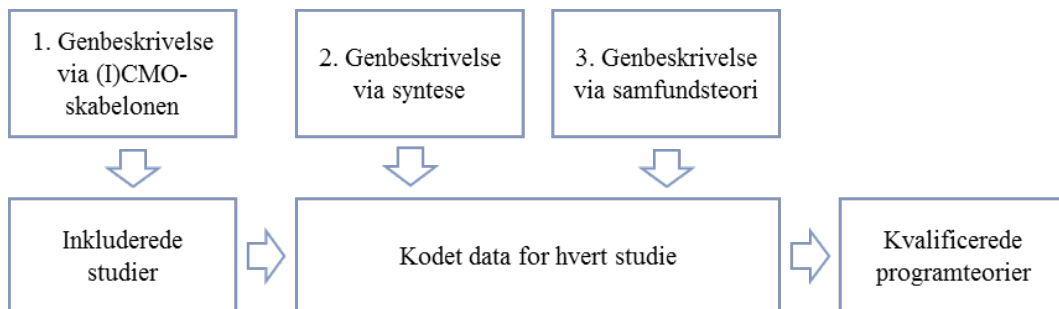
5. Kodning og syntese af studier

Næste skridt i RS er at udtrække mekanismer, kontekstforhold og resultater fra de udvalgte studier, der kan danne grundlag for den senere syntese. En central udfordring i RS er imidlertid, at der ikke eksisterer nogen klar analysestrategi eller logik for, hvordan evaluator koder og syntetiserer data fra de forskellige studier (Mukumbang et al., 2021; Berg & Nanavati, 2016). For at kunne udlede en fælles programteori på tværs af forskellige studier og indsatser er det nødvendigt at gå fra specifikke fund til mere generelle begreber og temaer, der kan forbinde disse fund i en samlet programteori. Her spiller evaluators fortolkning en stor rolle, hvilket skærper kravet til gennemsigtighed.

I vores RS fandt vi det velegnet at anvende, hvad vi kalder for en genbeskrivende analysestrategi. Denne strategi er inspireret af den abduktive og retroduktive metode, der handler om at genbeskrive data ud fra en antaget sammenhæng eller et antaget mønster, dvs. at kunne forstå data på en ny måde ved at betragte data i en ny fortolkningsramme eller gennem et nyt begreb (Jagosh, 2020; Danermark et al., 2019; Eastwood et al., 2016). Abduktion og retroduktion er dog omstridte og delvist overlappende, hvorfor genbeskrivelse vurderes som en mere anvendelig betegnelse.

Den genbeskrivende analysestrategi repræsenterer en overordnet logik eller analysestrategi, som evaluator kan anvende i analyse- og syntesefasen til at bevæge sig op ad abstraktionsstigen (Cartwright & Hardie, 2012) fra specifikke fund og indsatser til mere generelle programteorier. Centralt for strategien er, at evaluator genbeskriver konkrete fund ved at sætte dem i relation til andre fund og/eller ved at se dem som eksempel på mere overordnede begreber. Herigennem abstraherer evaluator væk fra nogle af de specifikke egenskaber ved et bestemt fund eller fænomen og laver en ”tyndere” genbeskrivelse, der kun fremhæver de egenskaber, der er centrale for ens tema og formål (Rol, 2020). Genbeskrivelser er formentlig nødvendig i alle fortolkende synteser, hvorfor strategien ikke kan ses som en helt ny tilgang. I stedet er artiklens formål at ekspliciterer, hvordan evaluator er drevet af denne logik i RS og illustrere, hvordan denne logik kommer i spil på forskellige måder. Dette vurderes nødvendigt, eftersom tidligere reviews af RS finder, at evaluators ofte er ugenomsigtige i deres beskrivelse af processen med at gå fra specifikke studier til generelle programteorier (Mukumbang et al., 2021; Berg & Nanavati, 2016)

I vores RS identificerede vi tre teknikker for genbeskrivelse, som vi anvendte til at analysere og syntetisere data jf. figur 3. Selvom de tre teknikker deler en genbeskrivende logik, så kan de udføres på forskellige måder, hvilket illustreres og diskuteres i det følgende.

Figur 3 Analysestrategi for RS**GENBESKRIVELSE VIA (I)CMO-SKABELON**

Den første teknik består i at genbeskrive data i de inkluderede studier ud fra CMO-skabelonen dvs. enten som kontekst, mekanisme eller resultat. Evaluator leder efter centrale fund i studier og evalueringer og forsøger at indsætte dem i en kausal relation til hinanden. I den forbindelse påpeger Lemire et al. (2020), at evaluatorene ofte har problemer med at anvende CMO-skabelonen og skelne mellem, hvad der skal kodes som kontekst og mekanisme.

Dette kan hænge sammen med, at mekanismer og kontekst i sidste ende er analytiske heuristikker, som evaluator anvender til at producere kausale forklaringer for bestemte resultater (Greenhalgh & Manzano, 2021; Shaw et al., 2018; Westhorp, 2018; Eastwood et al., 2016; Jagosh et al., 2015; Dixon-Woods, 2014). Afhængig af hvilke resultater man vil forklare, vil samme fænomen derfor kunne optræde som en mekanisme på et tidspunkt, som kontekst på et andet og som et resultat på et tredje. Westhorp (2018) anvender personers selvværd som eksempel. En indsats kan have til formål at hæve personers selvværd, hvilket gør selvværd til et resultat. En anden indsats kan have til formål at få personer i beskæftigelse ved at styrke personers selvværd, hvilket gør selvværd til en mekanisme (og midlertidigt resultat). Endelig kan en indsats have til formål at udvikle personers lederskab og have en forventning om, at indsatsen virker bedre for personer med højere selvværd forud for indsatsen, hvilket gør selvværd til en kontekst. Den rette CMO-betegnelse for fænomenet selvværd afhænger derfor af, hvilken rolle selvværd spiller i den kausale forklaring, hvilket igen afhænger af, hvad man ønsker at forklare.

Det er derfor vigtigt, at evaluator har en klar operationalisering af sin CMO-skabelon forud for kodningen og begrundet sit valg ift. case og formål. I den forbindelse peger flere i litteraturen på, at det kan være et problem, at CMO-skabelonen ikke efterlader plads til selve indsatsen (Lemire et al., 2020). I stedet er indsatsens elementer enten blevet operationaliseret som en del af konteksten (Renmans et al., 2020; Westhorp, 2018), eller evaluatorene har sat lighedstegn mellem indsats og mekanismer (Lemire et al., 2020). Ulempen ved at medtage indsatsen som en del af konteksten er, at det bliver sværere at skelne mellem indsats og kontekst, samt at det ikke ekspliciteres, hvilke dele

af indsatsen der forventes at igangsætte forandringen. Praktikere og andre interesse- renter vil typisk være optaget af de virksomme elementer i indsatsen, der kan guide ift., hvordan indsatsen skal udføres og tilrettelægges. Ulempen ved at betragte indsats og mekanismer som synonyme er, at man risikerer at overse information om, hvorfor indsatsen skaber en forandring, dvs. hvilke nye reaktioner mv. deltagerne har på ind- satsen.

Af samme grunde har flere i litteraturen eksplicit tilføjet et indsats-element til CMO- skabelonen og omskrevet den til en ICMO-skabelon (Intervention + Context + Me- chanism = Outcome) (de Weger et al., 2020; Lemire, Nielsen, et al., 2020; Punton et al., 2016). Ud fra denne forståelse består indsatsen af én eller flere handlinger, aktivi- teter og ressourcer (I), der igangsætter en række mekanismer hos deltagerne (M) med en bestemt virkning (O) i en bestemt kontekst (C). Den mere detaljerede ICMO-ska- belon kan potentielt gøre det lettere for evaluator at skelne mellem de analytiske be- greber, hvilket kan skabe større gennemsigtighed og øge testbarheden af de udledte programteorier (Lemire et al., 2020). Omvendt kan ICMO-skabelonen medvirke til, at kodningen og de opstillede programteorier bliver mere detaljeret og potentielt mere uoverskuelige. Den optimale operationalisering afhænger derfor af evaluators fokus, og hvor stor detaljegråd der ønskes i programteoriene.

I tabel 1 har vi givet eksempler på, hvordan ICMO-skabelonen kan operationaliseres samt tilføjet eksempler på hvert element fra vores RS. Flere studier pegede fx på, at etablering af et personligt jobmatch mellem den ledige og virksomheden er afgørende for et succesfuldt virksomhedsforløb. Studierne beskrev, at etablering af et personligt jobmatch² (I) er med til at motivere borgeren (O), fordi det giver borgeren en oplevelse af ejerskab og retning for forløbet (M). En vigtig forudsætning for jobmatchet er be- skæftigelsesmedarbejderens viden om borger og virksomhed (C), idet beskæftigelses- medarbejderen ofte spiller en central rolle i at etablere matchet mellem borger og virk- somhed.

Det er ikke givet, at hvert studie vil indeholde fuldstændige ICMO'er. Et studie kan fx fremhæve sammenhængen mellem et indsats-element og resultat (IO-relation), mens et andet studie kan fremhæve relationen mellem indsats og kontekst (IC-relation), eller hvilke mekanismer der forbinder indsats og resultat (IMO-relation). Samtidig bør eva- luator være opmærksom på utilsigtede såvel som tilsigtede virkninger af indsatser (Paw- son, 2006b). Dette kan især være udfordrende, idet studier og evalueringer typisk vil fremhæve indsatsers virksomme elementer og positive forandringer frem for negative eller utilsigtede forhold.

² Etablering af jobmatch bestod af flere handlinger såsom en klar forventningsafstemning mellem borger og virksomhed og inddragelse af borger i valg af virksomheden, dvs. forskellige handlinger, der alle bidrog til et personligt jobmatch mellem borger og virksomhed.

Tabel 1 Operationalisering af ICMO-skabelonen

ICMO-element	Definition	Indikatorer
Indsats	Aktiviteter og ressourcer i indsatsen, der <i>igangsætter</i> en forandring hos deltagerne	<ul style="list-style-type: none"> • Forventningsafstemning mellem borger og virksomhed • Jobfokus i samtalen • Løbende tilpasning af arbejdsopgaver
Kontekst	Forhold i konteksten, der <i>påvirker sammenhængen</i> mellem indsats, mekanisme og resultat	<ul style="list-style-type: none"> • Beskæftigelsesmedarbejderens viden • Lediges helbredsudfordringer • Antal ledige pr. beskæftigelsesmedarbejder
Mekanisme	Nye reaktioner, handlinger og interaktioner hos deltagerne, der <i>forbinder</i> indsats og resultater	<ul style="list-style-type: none"> • Oplevelse af styring/ejerskab • Oplevelse af mestring og læring • Opbygning af relationer
Resultater	Forandringer for deltagerne på kort og lang sigt	<ul style="list-style-type: none"> • Større tro på egne evner • Større motivation • Beskæftigelse

GENBESKRIVELSE VIA SYNTSE

Efter kodningen af hvert studie er næste skridt at lave en syntese på tværs med det formål at gentolke, integrere og konsolidere det i et antal overskuelige programteorier. Fordelen ved RS er, at det bliver muligt at bygge bro mellem forskellige studier og indsats, idet tilgangen fokuserer på delelementer i indsatserne frem for indsatsen som helhed. Forskellige studier kan dermed fremhæve samme typer af indsats, kontekster og mekanismer samt supplere, nuancere og udfordre hinandens fund (Pawson, 2006b).

Hvert studie vil dog sjældent beskrive en mekanisme, kontekst eller indsats på præcis samme måde, hvorfor det er op til evaluator at vurdere, om studierne fund kan relateres til hinanden og/eller genbeskrives under en fælles term. Af samme grund kan det være en fordel, at kodning og analyse bliver udført af flere evaluatore i fællesskab, der kan mindske ”confirmation bias” og blinde vinkler (Rycroft-Malone et al., 2012). En anden fremgangsmåde er, at opstille en række spørgsmål, der kan guide evaluator i syntesen og skabe gennemsigtighed for læseren (Pearson et al., 2015). I vores RS gennemgik vi fx de kodede ICMO’er igen med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Er ICMO’en unik eller kan den relateres til tidligere gennemgåede ICMO’er?
- Supplerer eller udfordrer ICMO’er hinanden?
- Kan ICMO’er integreres i en fælles udvidet konfiguration eller under en ny fælles term?
- Udfordrer ICMO’er hinanden i sådan en grad, at konfigurationerne skal udgå eller erstatte hinanden?

Ved på denne måde at stille det kodede data i hvert studie op mod hinanden blev det muligt at genbeskrive og integrere dem til et begrænset antal ICMO'er. Eksplicite syntesespørgsmål kan derfor hjælpe med at sikre systematik i syntesen og skabe gennemsigthed for læsere ift. hvordan evaluator er kommet frem til de endelige programteorier.

GENBESKRIVELSE VIA SAMFUNDSTEORI

Ifølge Lemire m.fl. (2020) kan samfundsteori styrke den interne og eksterne validitet af programteorier og øge evalueringers bidrag til akkumulering af viden. Til trods for dette potentiale anvendes samfundsteori sjældent i udvikling og evaluering af indsatser. Dette kan hænge sammen med, at evalueringer af indsatser ofte har et snævert og anvendelsesorienteret sigte med en relativ kort tidsramme, hvorfor evaluatorene ofte vurderer anvendelse af samfundsteori som irrelevant og unødigt tidskrævende. Hvis samfundsteori skal spille en større rolle i fremtidige RS, er det derfor nødvendigt at udvikle en fremgangsmåde for, hvordan evaluator kan integrere samfundsteori med antagelser og resultater fra konkrete indsatser.

Et centralt spørgsmål i den forbindelse er, hvilke og hvor mange samfundsteorier evaluator skal inddrage. Søgning efter samfundsteori kan med fordel tage udgangspunkt i indsatsens formål eller de udviklede programteorier, der kan pege i retning af relevant samfundsteori enten gennem teoretiske henvisninger eller ved at fremhæve centrale begreber og sammenhænge, der kan fungere som søgeord.

Hvorvidt en samfundsteori er relevant, afhænger af, om den kan bidrage til forståelsen og kvalificering af programteorierne. Der er dog grænser for, hvor mange samfundsteorier, der meningsfyldt kan inddrages i RS. Evaluator må derfor lave en pragmatisk afvejning af om den forklaringsmæssige værdi af et teoretisk perspektiv opvejer de potentielle omkostninger i form af ressourceforbrug og større kompleksitet.

Evaluator bør derfor være eksplicit omkring sin begrundelse for de udvalgte samfundsteorier, og hvordan de styrker programteorierne for indsatsen. Da programteorier i RS typisk har til formål at forklare forandringer som resultat af et komplekst sammenspil mellem flere entiteter (aktiviteter i indsatsen, mekanismer og faktorer i konteksten), vil proces- eller systemteorier, dvs. teorier der fokuserer på interaktionen og de kausale sammenhænge mellem flere entiteter, ofte være mere velegnet end teorier, der er afgrænset til et enkelt begreb og kun kan informere en mindre del af programteorien (Westhorp, 2012). Samtidig vil indsatsen og de inkluderede studier i mange tilfælde selv indeholde en række teoretiske antagelser for forandring, der kan være mere eller mindre i overensstemmelse med bagvedliggende samfundsteorier. Der vil med andre ord være teorier, der er mere anvendelige til ens formål end andre. Teorier og modeller vil dog altid ignorere en del af virkeligheden (Risjord, 2019), hvorfor det kan være nødvendigt at trække på flere teorier, når man skal forklare komplekse indsatser.

Samfundsteorier vil samtidig variere ift. deres udbredelse og empiriske støtte. Udbredte og anerkendte teorier vil i højere grad kunne bygge bro til indsatser på andre områder og styrke troværdigheden af programteoriene, idet de teoretiske mekanismer og sammenhænge er testet og sandsynliggjort empirisk.

For eksempel vurderede vi, at JD-R-modellen var velegnet til at informere dele af programteorien om udsatte lediges virksomhedsforløb, idet modellen fokuserede på sammenhængen mellem ressourcer og krav i arbejdet og deres sammenhæng med deltageres reaktioner og forandringer såsom læring, motivation og trivsel (Bakker & Demerouti, 2007). Modellen kunne derfor informere en stor del af programteorien. Samtidig er antagelsen i JD-R-modellen, at personers udvikling i høj grad afhænger af de omkringliggende ressourcer i personers arbejdsmiljø, hvilket var i overensstemmelse med de teoretiske antagelser i de inkluderede studier. Endelig er JD-R-modellen både empirisk og teoretisk understøttet og modellen er generelt anerkendt inden for flere policy-områder, herunder arbejdsmiljøforskningen (Beskæftigelsesministeriet, 2018) og litteraturen om organisatorisk socialisering (Saks & Gruman, 2018). Frem for at se udsattes virksomhedsforløb som en unik indsats med sin egen logik, kunne vi stedet genbeskrive mange af de virksomme elementer som typer af jobressourcer og/eller krav, hvilket hjalp os med at syntetisere data i fælles kategorier og øgede overførbare af programteoriene.

6. Formidling af kvalificerede programteorier

Formålet for RS er at udarbejde anbefalinger og resultater, der kan hjælpe praktikere og politikere med at forbedre indsatser (Pawson et al., 2004). Det er derfor afgørende, at de udledte forandringsteorier og anbefalinger er forståelige og anvendelige.

Evaluators må i den forbindelse balancere hensynet mellem at lave en tilstrækkelig virkelighedsnær beskrivelse af de forventede sammenhænge i indsatsen, uden at man som læser mister overblikket. Af samme årsag kan rutediagrammer og lignende visualiseringer sjældent stå alene i RS. En vigtigt formål med RS er netop at forklare, hvordan mekanismer er med til skabe forandring hos deltagerne, samt hvordan indsatsen og konteksten kan aktivere og påvirke disse mekanismer (Greenhalgh & Manzano, 2021). Det vil derfor oftest være nødvendigt at supplere ens visuelle forandringsteorier med en uddybende narrativ beskrivelse af, hvordan programteoriens elementer påvirker hinanden. Det kan samtidig være en fordel, at de udviklede programteorier udsættes for en ekstern kvalificering af praktikere og andre interessenter, før de formidles mere bredt. Den eksterne kvalificering kan hjælpe med at finde oversete mekanismer og temaer, samt teste om programteorier er forståelige for praktikerfeltet.

Behovet for at reducere kompleksitet betyder samtidig, at programteoriene sjældent kan indeholde en udtømmende beskrivelse af alle de sammenhænge og faktorer, der

kan have betydning for indsatsers resultater. Det er derfor nødvendigt at sortere mellem de mulige sammenhænge og udvælge de mest relevante på baggrund af den eksisterende viden. Dette stemmer overens med den realistiske erkendelse, at ens programteorier altid kun vil belyse en delmængde af virkeligheden og løbende vil ændre sig i takt med at ny viden opstår (Jagosh, 2020). Programteoriene kan derfor ses som et ”udskåret hjørne” af virkeligheden, der beskriver en række kausale sammenhænge, som vil kunne testes og revideres i senere studier. Af samme grund bør anbefalinger på baggrund af RS ikke udlægges som universel kausal viden. I stedet kan evaluator anvende ord som ’indikation’, ’sandsynliggøre’ og ’det tyder på’ for at synliggøre, at viden er usikker og provisorisk (Ravn, 2019). Selvom viden i den realistiske forståelse aldrig vil være ’sikker’, vil visse sammenhænge og mekanismer stadig være mere sandsynliggjort end andre, hvilket kan styrke indretningen og tilpasningen af indsatser.

7. Konklusion

Der er et stort behov for at finde nye veje i løsningen af samfundets komplekse problemer. Vi har argumenteret for, at realistisk syntese er en velegnet metode til at undersøge virkningerne af komplekse indsatser og interventioner. I den realistiske syntese interesserer man sig for, hvad der virker, for hvem, under hvilke omstændigheder.

Hvis RS fremadrettet skal indgå som et brugbart redskab i evaluators værktøjskasse er det dog nødvendigt med større metodisk gennemsigtighed, der kan guide udførelsen og mindske ressourceforbruget for evaluator samt styrke validiteten af de udviklede programteorier. I denne artikel har vi gennemgået nogle af de centrale metodiske udfordringer for tilgangen og diskuteret forskellige bud på hvordan de kan håndteres, hvilket kan inspirere og vejlede fremtidige RS’er. Vi har herudover opstillet en eksplicit genbeskrivende analysestrategi som evaluator kan anvende i analyse og syntese og vi har illustreret og diskuteret tre forskellige måder, hvorpå genbeskrivelsen kommer til udtryk i RS.

Fremgangsmåden vil afhænge af undersøgelsesspørgsmålet og de forandringer evaluator ønsker at forklare. Det er derfor forsat behov for praktiske eksempler der kan danne grundlag for metodisk refleksion og udvikling, hvilket forudsætter at ”realistiske evaluatore” bliver mere eksplicite omkring deres analytiske valg i fremtiden.

Litteratur:

- Amilon, A., & Lindegaard Andersen, H. (2019). *Sagsbehandlerrelaterede forhold som påvirker lediges jobchancer: Litteraturgennemgang*. VIVE.
- Astbury, B., & Leeuw, F. L. (2010). Unpacking black boxes: Mechanisms and theory building in evaluation. *American Journal of Evaluation*, 31(3), 363–381. <https://doi.org/10.1177/1098214010371972>
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2007). The Job Demands-Resources model: State of the art. *Journal of Managerial Psychology*, 22(3), 309–328. <https://doi.org/10.1108/02683940710733115>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory* (s. xiii, 617). Prentice-Hall, Inc.
- Berg, R. C., & Nanavati, J. (2016). Realist Review: Current Practice and Future Prospects. *Journal of Research Practice*, 12(1), R1–R1.
- Beskæftigelsesministeriet. (2016). *Effektanalyse af virksomhedspraktik for voksne kontanthjælpsmodtagere*.
- Beskæftigelsesministeriet. (2018). *Et nyt og forbedret arbejdsmiljø—Bilagrapport – bind 1*. bm.dk
- Bonell, C., Warren, E., & Melendez-Torres, G. (2022). Methodological reflections on using qualitative research to explore the causal mechanisms of complex health interventions. *Evaluation*, 28(2), 166–181. <https://doi.org/10.1177/13563890221086309>
- Booth, A., Briscoe, S., & Wright, J. M. (2020). The “realist search”: A systematic scoping review of current practice and reporting. *Research Synthesis Methods*, 11(1), 14–35. <https://doi.org/10.1002/jrsm.1386>
- Cartwright, N., & Hardie, J. (2012). *Evidence-Based Policy: A Practical Guide to Doing It Better*. Oxford University Press.
- Dahler-Larsen, P. (2013). *Evaluering af projekter—Og andre ting, som ikke er ting*. Syddansk Universitetsforlag.
- Dalkin, S. M., Greenhalgh, J., Jones, D., Cunningham, B., & Lhussier, M. (2015). What’s in a mechanism? Development of a key concept in realist evaluation. *Implementation Science*, 10(1), 49. <https://doi.org/10.1186/s13012-015-0237-x>
- Dalkin, S. M., Hardwick, R. J. L., Houghton, C. A., & Finch, T. L. (2021). Combining Realist approaches and Normalization Process Theory to understand implementation: A systematic review. *Implementation Science Communications*, 2, 68. <https://doi.org/10.1186/s43058-021-00172-3>
- Danermark, B., Ekström, M., & Karlsson, J. C. (2019). Generalization, scientific inference, and models for explanatory social science. I *Explaining Society* (2. udg.). Routledge.

- Davidoff, F., Dixon-Woods, M., Leviton, L., & Michie, S. (2015). Demystifying theory and its use in improvement. *BMJ Quality & Safety*, *24*(3), 228–238. <https://doi.org/10.1136/bmjqs-2014-003627>
- de Weger, E., Vooren, N., Wong, G., Dalkin, S., Marchal, B., Drewes, H., & Baan, C. (2020). What's in a Realist Configuration? Deciding Which Causal Configurations to Use, How, and Why. *The International Journal of Qualitative Methods*, *19*. <https://doi.org/10.1177/1609406920938577>
- Dixon-Woods, M. (2014). *The problem of context in quality improvement* (Perspectives on context). The Health Foundation.
- Eastwood, J. G., Kemp, L. A., & Jalaludin, B. B. (2016). Realist theory construction for a mixed method multilevel study of neighbourhood context and postnatal depression. *SpringerPlus*, *5*(1), 1081. <https://doi.org/10.1186/s40064-016-2729-9>
- Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats. (2015). *Nye veje mod job – for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet*.
- Graversen, B. K., & Jensen, P. (2010). A Reappraisal of the Virtues of Private Sector Employment Programmes*. *Scandinavian Journal of Economics*, *112*(3), 546–569.
- Greenhalgh, J., & Manzano, A. (2021). Understanding 'context' in realist evaluation and synthesis. *International Journal of Social Research Methodology*, *0*(0), 1–13. <https://doi.org/10.1080/13645579.2021.1918484>
- Hong, Q. N., Gonzalez-Reyes, A., & Pluye, P. (2018). Improving the usefulness of a tool for appraising the quality of qualitative, quantitative and mixed methods studies, the Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT). *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, *24*(3), 459–467. <https://doi.org/10.1111/jep.12884>
- Jagosh, J. (2020). Retroductive theorizing in Pawson and Tilley's applied scientific realism. *Journal of Critical Realism*, *19*(2), 121–130. <https://doi.org/10.1080/14767430.2020.1723301>
- Jagosh, J., Bush, P. L., Salsberg, J., Macaulay, A. C., Greenhalgh, T., Wong, G., Cargo, M., Green, L. W., Herbert, C. P., & Pluye, P. (2015). A realist evaluation of community-based participatory research: Partnership synergy, trust building and related ripple effects. *BMC Public Health*, *15*(1), 725. <https://doi.org/10.1186/s12889-015-1949-1>
- Krogh Graversen, B. (2012). *Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige—En litteraturoversigt*. SFI.
- Krogstrup, H. K. (2011). *Kampen om evidens: Resultatmåling, effektevaluering og evidens*. Hans Reitzels Forlag.
- Krogstrup, H. K., & Dahler-Larsen, P. (2003). *Nye veje i evaluering: Håndbog i tre evalueringsmodeller* (1. udgave). Academica.

- Leeuw, F. L., & Vaessen, J. (2010). Introduction: Mind the Gap. I *Mind the Gap*. Routledge.
- Lemire, S., Christie, C., & Nielsen, S. B. (2020). Mending the Theory Gap in Evaluation: Moving Towards Theory Knitting. I *The Realpolitik of Evaluation*. Routledge.
- Lemire, S., Nielsen, S. B., Kwako, A., Christie, C. A., Donaldson, S. I., & Leeuw, F. L. (2020). What Is This Thing Called a Mechanism? Findings From a Review of Realist Evaluations. *New Directions for Evaluation*, 2020(167), 73–86. <https://doi.org/10.1002/ev.20428>
- Mukumbang, F. C., Kabongo, E. M., & Eastwood, J. G. (2021). Examining the Application of Retroductive Theorizing in Realist-Informed Studies. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 16094069211053516. <https://doi.org/10.1177/16094069211053516>
- Nielsen, S. B., Lemire, S., & Tangsig, S. (2022). Unpacking context in realist evaluations: Findings from a comprehensive review. *Evaluation*, 28(1), 91–112. <https://doi.org/10.1177/13563890211053032>
- Pawson, R. (2006a). Digging for Nuggets: How ‘Bad’ Research Can Yield ‘Good’ Evidence. *International Journal of Social Research Methodology*, 9(2), 127–142. <https://doi.org/10.1080/13645570600595314>
- Pawson, R. (2006b). *Evidence-Based Policy: A Realist Perspective*. SAGE.
- Pawson, R., Greenhalgh, T., Harvey, G., & Walshe, K. (2004). Realist Synthesis: An Introduction. *RMP Methods Paper 2/2004*.
- Pawson, R., Greenhalgh, T., Harvey, G., & Walshe, K. (2005). Realist review—A new method of systematic review designed for complex policy interventions. *Journal of Health Services Research & Policy*, 10 Suppl 1, 21–34. <https://doi.org/10.1258/1355819054308530>
- Pawson, R., Owen, L., & Wong, G. (2010). The Today Programme’s Contribution to Evidence-based Policy. *Evaluation*, 16(2), 211–213. <https://doi.org/10.1177/1356389010369636>
- Pawson, R., & Tilley, N. (1997). *Realistic Evaluation*. SAGE Publications.
- Pawson, R., & Tilley, N. (2004). *Realist Evaluation*. https://www.communitymatters.com.au/RE_chapter.pdf
- Pearson, M., Brand, S. L., Quinn, C., Shaw, J., Maguire, M., Michie, S., Briscoe, S., Lennox, C., Stirzaker, A., Kirkpatrick, T., & Byng, R. (2015). Using realist review to inform intervention development: Methodological illustration and conceptual platform for collaborative care in offender mental health. *Implementation Science*, 10(1), 134. <https://doi.org/10.1186/s13012-015-0321-2>

- Punton, M., Vogel, I., & Lloyd, R. (2016). *Reflections from a Realist Evaluation in Progress: Scaling Ladders and Stitching Theory*. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/11254>
- Rambøll, & Metrica. (2018). *Evaluering af JobFirst*.
- Ravn, R. (2019). *Beskæftigelsesrettet rehabilitering: En evaluering af Hjørring Kommunes investering på beskæftigelsesområdet*. Aalborg Universitetsforlag. <https://vbn.aau.dk/da/publications/realistisk-evaluering-et-supplement-eller-et-alternativ-til-ef-fek>
- Ravn, R. (2020). Realistisk evaluering: Et supplement eller et alternativ til effektevaluering? *Metode & Forskningsdesign*, 3(3), 1–22. <https://doi.org/10.5278/ojs.mf.v3i3.6151>
- Renmans, D., Holvoet, N., & Criel, B. (2020). No Mechanism Without Context: Strengthening the Analysis of Context in Realist Evaluations Using Causal Loop Diagramming. *New Directions for Evaluation*, 2020(167), 101–114. <https://doi.org/10.1002/ev.20424>
- Risjord, M. (2019). Middle-range theories as models: New criteria for analysis and evaluation. *Nursing Philosophy*, 20(1), e12225. <https://doi.org/10.1111/nup.12225>
- Rogers, P. J. (2008). Using Programme Theory to Evaluate Complicated and Complex Aspects of Interventions. *Evaluation*, 14(1), 29–48. <https://doi.org/10.1177/1356389007084674>
- Rol, M. (2020). Ladders of abstraction, support factors, and semantics in the design of policies. *Journal of Economic Methodology*, 27(1), 89–92. <https://doi.org/10.1080/1350178X.2019.1687163>
- Rycroft-Malone, J., McCormack, B., Hutchinson, A. M., DeCorby, K., Bucknall, T. K., Kent, B., Schultz, A., Snelgrove-Clarke, E., Stetler, C. B., Titler, M., Wallin, L., & Wilson, V. (2012). Realist synthesis: Illustrating the method for implementation research. *Implementation Science*, 7(1), 33. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-7-33>
- Saks, A. M., & Gruman, J. A. (2018). Socialization resources theory and newcomers' work engagement: A new pathway to newcomer socialization. *Career Development International*, 23(1), 12–32. <https://doi.org/10.1108/CDI-12-2016-0214>
- Salado-Rasmussen, J., & Bredgaard, T. (2016). Virknings syntese—En alternativ tilgang til metaanalyse. *Økonomi & Politik*, 89(3), 68–82.
- Shaw, J., Gray, C. S., Baker, G. R., Denis, J.-L., Breton, M., Gutberg, J., Embuldeniya, G., Carswell, P., Dunham, A., McKillop, A., Kenealy, T., Sheridan, N., & Wodchis, W. (2018). Mechanisms, contexts and points of contention: Operationalizing realist-informed research for complex health interventions. *BMC Medical Research Methodology*, 18(1), 178. <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0641-4>

- Snilstveit, B. (2012). Systematic reviews: From 'bare bones' reviews to policy relevance. *Journal of Development Effectiveness*, 4(3), 388–408. <https://doi.org/10.1080/19439342.2012.709875>
- STAR. (2019). *Pulje for Flere skal med 2*. <https://star.dk/puljer/2019/pulje-for-flere-skal-med-2/>
- Westhorp, G. (2012). Using complexity-consistent theory for evaluating complex systems. *Evaluation*, 18, 405–420. <https://doi.org/10.1177/1356389012460963>
- Westhorp, G. (2018). Understanding Mechanisms in Realist Evaluation and Research. I N. Emmel, J. Greenhalgh, A. Manzano, M. Monaghan, & S. Dalkin, *Doing Realist Research* (s. 41–58). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781526451729.n4>
- Wong, G. (2018). Data Gathering in Realist Reviews: Looking for needles in haystacks. I N. Emmel, J. Greenhalgh, A. Manzano, M. Monaghan, & S. Dalkin, *Doing Realist Research* (s. 131–146). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781526451729.n9>
- Wong, G., Greenhalgh, T., Westhorp, G., Buckingham, J., & Pawson, R. (2013). RAM-ESES publication standards: Realist syntheses. *BMC Medicine*, 11(1), 21. <https://doi.org/10.1186/1741-7015-11-21>